

Pentru monarchie:
Pre anu 6 fl., 1/2 anu
3 fl., 1/4 anu 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anu 18 frcs., 1/2
anu 9 frcs., 1/4 anu
4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Unu siru garmond:
odatá 7 cr., a dóua óra
6 cr., a treia óra 5 cr.,
și de fie care publicá-
țiune timbru de 30 cr.

Totú ce privesce fóea
sá se adreseze la «Re-
dactiunea și Admini-
stratiunea Unirii»
in
Blașiú.

Fóe bisericescá-politicá.

Anulú IV.

Blașiú 16 Iuniú 1894.

Numérulú 26.

Dupá crisá.

Amú spus'o nu odatá, cá partidulú liberalú din parlamentulú nostru și guvernulú iesitú din sinulú lui e nu numai unú partidú și unú guvernú nemoralú și fárá Dumneđeú, dar și revoluționarú.

Ínsá o confirmare mai drasticá a adevérului acestuia nu ne-amú fi pututú nici inchipui, de cum ne-a datú crisa acum.

Guvernulú demisionézá, fiindú cá Coróna nu-și dá invoirea la garanțele acelea, pe cari guvernulú le cere, ca să asigure votarea proiectelorú sale bisericesci în casa magnaților.

Maiestatea Sa primesce dimisiunea cabinetului, și cu formarea noului guvernú ilú însarcinézá pe contele Hédeváry.

Partidulú liberalú nu stá de vorbá cu încredințatulú Corónei, absentézá demonstrativú dela primirea Regelui, cândú a sositú în Budapesta, și prin conclusú conferențialú unanimú declará, cá în butulú decisiunii regesci recunósce de alú seú conducătoriú numai cabinetulú dimisionatú.

Regele nu se sparie, ci amenință cu chemarea la putere a opoziției coaliționate.

Atunci partidulú liberalú se dá plainicú și intrá cu Regele în negociaři.

Regele ilú însarcinézá pe Wekerle cu formarea cabinetului și pune condițiune ștergerea lui Szilyági din lista ministerialá și revocarea conclusului

conferențialú, prin care s'a atacatú auctoritatea Corónei.

Și partidulú liberalú, numai ca să nu scape din mână cuțitulú și pânea, revócá totú, ce a hotáritú, și revócá totú cu aceea-și unanimitate, cu care a hotáritú, insistá ínsá pe lângá rămânerea în postú a ministrului de justiție Szilágyi.

Coróna, de silá ca de voe bună, cedézá.

Și cu atáta crisa s'a terminatú.

Nu ne este voea a cerca aici dupá cauzele crisei. Párererea ne-amú spus'o, și ađi suntemú de aceea-și convingere, cá crisa a fostú provocatá în parte covirșitoare prin cauza nóstrá naționalá.

E sigurú, cá Coróna din respecte internaționale va fi doritú aplanarea cestiunii românesci. Dar se vede, cá sftenicii Corónei aú pusú în perspectivá incurcături și mai mari și anume desfacerea dualismului, pentru casulú cândú Coróna ar forța împácareá Românilorú prin anumite concesii. Și se mai vede, cá sftenicii Corónei vorú fi promisú deslegarea cestiunii românesci, fárá a le face Românilorú vre-o concesie, ci numai prin terorizári și prigoniri.

Dar repetámú, cá nu ne este voea a ne ocupa acum de cauzele crisei.

Voimú numai, să arétámú încá odatá din fazele crisei ceea ce de multe ori amú spusú, cá partidulú guvernului liberalú e nu numai nemoralú, ci și revoluționarú.

Partidulú enunță cu unanimitate,

cá alți conducători nu primesce afará de cei ce i-a avutú. Dupá aceea totú acelú partidú cu aceea-și unanimitate își retrace conclusele sale, numai ca să rămâná la putere.

Nu e asta o imoralitate politicá?

Partidulú liberalú absentézá demonstrativú dela primirea Regelui la sosirea Sa în capitalá și prin conclusulú seú unanimú atacá Coróna și drepturile ei suverane. Totú asemenea prin forțarea rămânerii în postú a lui Szilágyi, prin desprețuirea lui Hédeváry, bruschézá Coróna și influințézá pe cale neiertatá și neconstituționalá drepturile și auctoritatea ei.

Nu-í asta unú atentatú revoluționarú?

Și a socoti, cá acestú partidú se gerézá înainteá Corónei ca uniculú sprijinitorú alú pactului dualisticú!

E într'adevărú de desperatú vedéndú și socotindú cele ce se íntimplá.

Noi cu durere privimú desvoltarea evenimentelorú. Constatámú, cá țara în locú de a fi „dupá crisá“ se aflá înainteá unei crise enorme politice, sociale, religiose și economice, pentru cá în fruntea ei se rabdá unú guvernú și unú partidú fárá Dumneđeú, nemoralú și revoluționarú.

Íngrijiri deșerte. — „Gazeta Transilvaniei“ dupá datina sa în Nr. 119 publicá o corespondință din munții apusení subscrisá de unú „unitú“ (?), în care acesta se tângue, cá se strică aședámintele bisericeí unite. Și pentru ce? Pentru cá a dóua și de Pascal cu ocasiunea unei procesiuni în biserica unitá

Feuilleton.

Etică moderná.

(O excursiune în véculú luminel.)

(Fine.)

Să urmárimú ínsá mai departe etica lui Spencer. Dacă lucrarea animalelorú e moralá, atunci ele trebuie să aibá și ideile legii și datorinței, trebuie să se scie responsabile, trebuie să aibá consciință, pocáință, propusuri șci. Spencer se și silesce a le demonstra tóte acestea.

În unú capitulú tractézá elú despre „Consciința la animale“. Cétindu-lú țiar veni, să ríđi, dacă n'ai sci, la ce țintesc Spencer. Elú vre adevécá să rápésca ómenilorú credința în prețulú înaltú alú ordinii morale și să sgduie temeliiile, pe cari se zidesce creștinismulú și ori ce religie.

Dacă împártășescú câte ceva din tratatulú acesta, o facú, pentru ca ómenii să aibá o idee despre cinismulú acela márginașú cu frivolitatea, cu care tractézá sciința moderná despre problemele cele mai sublime și mai momentóse ale ómenimii. De odatá

voiu să arétú în câteva esemple concrete, câtú de miserabile suntú armele, cu cari filosofia moderná cea íngámfatá și íncredutá dá návalá asupra ínvétátorilorú fundamentale ale creștinismului.

„Faptele“, la cari se provócá Spencer în favorulú „consciinței la animale“, nu le-a observatú elú, ci le-a primitú în scrisú dela unú omú cu numele Mr. Iones, care a făcutú cu soție-sa observațiuni psihologice-etice la câni și caii seí.

Spre a demonstra, „cá idea legii și a datorinței nu póte fi de origine supranaturalá (dumneđeescá)“, istorisesc Mr. Iones urmátoriulú faptú:

„Cánele meú are o aversiune ímpotriva la aceea, ca să facá stricácinne în carne vie ori în óre ce, ce este „formatú“. Elú nu va mușca nici odatá pe unú altú animalú, fárá numai în urma provocárilorú celei mai brutale. Dacă apésú virfulú ascuțitú alú cuțitulú meú pe pelea de pe spatele lui, elú prinde ínchietura mânei mele între mâseiele sale. Elú în casulú acesta e în privință mecanicá așa de tare în favorú, câtú dacă și-ar ínchide fálcile, ar puté să sdrobésca óse și carne. Dar ori câtú ași potența eú apésarea saú ori câtú o ași lungi, elú nici odatá nu se va

folosi de dinții seí pentru a-mé ráni. Eú am repetitú de multe ori experimentulú acesta și aitea de acela-și felú. Nu potú, să spunú, cum s'a desvoltatú la elú idea acesta a datorinței. De sigurú nu a fostú mostenitá. Tatálú seú a fostú unú cáne blándú, mamá-sa a fostú nespúsú de rea; dar eú nici odatá nu am lásat'o, să conviná cu cáteii seí fárá numai în íntuuerécú, pentru ca să ínconjurú la ei ori ce ímitare ori educare ínconscie.“

Și Spencer și Iones nu bagá de samá, cá ei cu astfelú de asertiuni se combatú pe sine ínși-și și réstórná propriile sale principii fundamentale. Dupá doctrina de desvoltare fenomenele etice, ca tóte celealalte, nu se ivescú fárá de veste, ci se formézá în tranșiuni nespúsú de micí pe calea ereditáriei, a dedáriei și a educáriei. Érá aci amú avé unú esemplu de simțú de datorință deplinú desvoltatú, despre care nu se scie, cum s'a născutú, dar se scie, cá pe calea ereditáriei, a educáriei ori a dedáriei nu s'a născutú.

În chipulú acesta cánele stá pe o tréptá mai înaltá decâtú omulú. La omú, pe cum cércá Spencer a aréta în „Faptele eticeí“, ori care simțú de datorință se desvóltá numai pe calea ereditáriei ori a ínfluințáriei ínvelungate prin ímprejurimea socialá. La cáni

din Roșia s'ar fi ținut o misă după ritul rom. catolic, sub care s'a cântat ungu-resce.

Dar să fie bună „Gazeta“, să ne spună, că ore s'au stricat aședămintele bisericii gr. orientale române, cându Românii din Brașov până în anii din urmă ascultau Liturgia grecească servită de un preot grec în biserică din cetate? sau cându și astăzi în biserică gr. orientale în ziua de Paști se cetește în locul întâiu Evangelia în limba slavonă? Se strică aședămintele bisericii române gr. orientale, cându preotul militariu român gr. oriental a ținut Liturgia românească în biserică protestanților calvini în Viena? sau cându teologii români gr. orientali studiază teologia protestantă la Lipsa și airea?

Între creștinii gr. catolici și rom. catolici pretutindeni în urma unității credinței în casuri de lipsă și la ocazii anumite s'a întâmplat, se întâmplă și se va întâmpla totdeauna, de unii au celebrat în biserică celorlalți. Așa chiar teologul din cotele „Gazetei“ ne spune în cercetarea sa, cum îndată după unire cu ocaziunea introducerii episcopului rom. catolic Georgiu Mártonfi preoții români uniți au celebrat liturgia românească în biserică catedrală din Alba-Iulia, fără să se fi stricat aședămintele nici a greco-nici a romano-catolicilor.

Apoi spre liniștire îi spunem, că chiar în Blașu, și încă nu sub „papistașul“ Vancea, ci sub Șulutu s'a întâmplat, de cu scirea și învoirea lui în biserică curții și în cea parochială din Blașu au implinit rom. catolicii funcțiuni sacre și chiar și s. Liturgie. Ba s'a întâmplat, de a înmormintat preotul rom. catolic, și preotul gr. catolic a ținut predica românească, și preotul român unită a îngropat românească nemiș și ungu român-catolic, și aședămintele bisericii unite nu au suferit. Era în anul trecut în biserică Sfântului Petru din Roma fu celebrată liturgia românească de episcopul Lugoșului în fața la miș de romano-catolici. Și încă și mai mult. Există în arhidieceză biserică rom. catolică, în carea Românii gr. catolici au dreptul intabulat de a-și face toate func-

țiunile sacre după ritul nostru românesc, și aședămintele nimic nu suferă.

Liberalismul jidovescu profesat și de „Gazeta“ a adus lucrul acolo, de poporele nu se mai pot suferi unele pe altele. Singur biserica catolică le mai aduce aminte, că toate stau din fi ai lui Dumnezeu și trebuie să se respecte unele pe altele, și numai ea mai apără drepturile poporelor. S'a vedut acesta și cu ocaziunea procesului memorandumului, cându foile nici unui partid nu au luat cauza română în apărare cu așa sinceritate ca foile catolice din Italia, Germania și de pe airea.

„Gazeta“ cu „teologul“ ei și cu principiile calvinești, ce le profesază, strică aședămintele bisericii unite, era nu o liturgie latină celebrată în o biserică de ale noastre.

Brutalitate. — Așa se vede, că stăpâni nostri er au apucat inimă. Le-a succedut a dobândi dela Corónă cu presiuni neferitate rămânerea în postu a ministrului de justiție Szilágyi, și acum dau înainte cu furor crescând pe calea prigonirilor.

Unul dintre condamnații memorandumului, Gherasim Domide, vine la Blașu pentru a duce acasă pe ferii pe fiica sa, elevă a internatului Vanceanu de fetițe. Dar nu isbuteste. La ordinul judeului instructor din Clușă Bodor e arestat și escortat la Clușă, fără a i-se permite măcar a-și lua rămasă bună dela fiica sa mitică. Și asta pentru cuvintu, că nu și-a cerut permisiune de a pute veni la Blașu.

Lăsăm, să judece acestu act nou al părinteșei noastre stăpâniri lumea nepreocupată. Nouă ne fierbe sângele în vine. E o sfidare ne mai pomenim a sentimentelor noastre celea mai loiale, ceea ce cu noi se sevărsese.

Pacificare. — În 12 și 13 a. c. a decurs înainte curții cu jurați procesul pentru aderența exprimată condamnaților din procesele „Repliei“ și „Tribunei“ și publicată în numărul 219 alu „Tribunei“ din 1893. Dintre subscriitorii, cari toți sunt preoți,

Eliseu Murășanu a fost achitat, Ioan Baci, Constantin Popu, Alex. Anca, Ioan Murășanu, Vasile Nechita, Traian Deacu, Teodoru Moldovanu, Ioan Tironu și Ioan Bursanu au fost osindiți la trei luni, Mih. Bungardeanu și Nechita Suia la două luni temniță ordinară, dar sunt absolvați de munca silnică, și au dreptul de a-și aduce viftul de afară. Mai departe s'a dictat redactorului Andrei Baltesu 200 fl. și editorului Ioan Popa Necsa 100 fl. amendă, și din cauziunea „Tribunei“ se confiscă 300 fl.

În 11 a. c. au fost ascultați de rectorul universității din Budapesta 12 dintre acei studenți universitari, cari au scris „Manifestul“ și apelul „Poporu român“. Toți cei ascultați și-au recunoscut subscrierea. Rectorul le-a spus, că li-se voru denega ori țin în suspenso subscrierea indicilor și estradarea absolutorilor.

„Budapesti Hirlap“ aduce scirea, că condamnații pentru „Memorandul“ voru avé să-și sufere pedepsa nu în Seghedin, ci în Vațu. Acolo s'a și început spre scopul acesta „aranjarea“ temniței.

Primu informațiun, că pacificarea Românilor s'a început și pe altă cale: se subtrage Românilor concesiunea cârcimăritului și a vinderii de articli de monopol (tăbac, sare șel.).

Revistă bisericească.

Din Patrie.

Duminecă s'a ținut în Nagy-Tapolcsány congresul catolicilor din Ungaria de sus sub presiunea principelui Odeschalchi. La congresu au luat parte aproape 20,000 de catolici din toate clasele sociale. Disertațiunile ținute au fost: 1. Despre „Autonomia catolică“ cerându-se intrarea ei în vigore cât mai curând, ca astfel biserica să-și indeplinească toate afacerile prin propriile organe; 2. despre „Viața, reuniunile și literatura catolică“ accentuându-se datorința catolicilor de a duce o viață creștină, a-și cresce pruncii în religie catolică și la școle catolice, a înființa reuniuni catolice pentru

dimpotrivă am găsi un simț de datorință gata, dar nu scim, de ce și de unde.

Dar să abstragem dela contradicția asta. Fôrte caracteristicu pentru erudițiunea lui Spencer și a soților lui de principii este chipul, în care ajungu ei din anumite fapte la concluziuni de cele mai admirabile. Spencer și Iones raționează în chipul următoriu: Faptul cu cănele se pôte explica, dacă animalul acesta are minte și conștiință: așa dar el și are minte și conștiință. Dar raționarea acesta e fôrte greșită. Ea ar fi îndreptățită, dacă s'ar demonstra, că faptul acela se pôte explica numai așa, dacă se presupune în căne minte și conștiință. De cumva mai este cu puțință și altă explicare, atunci concluziunea e neîndreptățită. Dar Spencer nu și-a datu nici o silință, ca să cerce, că ore purtarea acelu căne nu ar pute, să se esplice și ca rezultat al dresării ori al instinctului firescu.

Și apoi dacă omenii afară de cele istorisite de Mr. Iones nu ar mai sci despre căni nimica, atunci ar pute, să se susțină, că ele se pot esplica presupunându-se la cănele acela minte și conștiință. Dar omenii spre nefericirea lui Spencer și a lui Iones cunosc căni deja de miș de ani și și-au câștigat convingerea, că în căni întocmai ca și în celealalte animale nu e nici înțelegere

nici voe liberă, și prin urmare nici idee de datorință și nici conștiință.

Înse Spencer și Iones nu desperază. Ei nu se îndestulescu cu întâmplări de aceea din viața cănească, în cari se află ore care analogie cu lucrarea spirituală a omului, ci chiar și faptele cele mai nebăgate în samă le servescu ca dovești pentru conștiința animalelor. Etă ce mai istorisese Iones despre cănele se: „Treii ani de zile n'am auditu pe Punch nici odată mornăind măniosu. Dar într'o și mă aședăi din întâmplare pe cōda lui, și atunci audiu un mornăit de unu timbru de totulu totu deosebit de alu mornăitulu, care l'am auditu dela elu până atuncia. Înse lucrul cel mai straniu a fostu următoriu: Cându mă ridicăi repede, cănele se rugă de iertare pentru tonulu extraordinaru și pentru purtarea lui cea măniosă, și acesta o făcu într'unu chip, care nici decum nu se putea înțelega altcum. Lucru vedutu, că elu a recunoscut, că a vătămă simțulu de datorință, care era în spiritulu (conștiința) lui.“

Pagubă, că Iones și-a uitatu, să ne împărtășescă chipul, în care s'a rugat Punch de iertare. Esprimatu-și-a elu ore cu cōda pocăința? Ori dōră și-a bătutu peptulu cu una din labele sale? Și cându își uită Iones, să ne dea deslușire în punctulu acesta, totuși cuteză a concluda, că Punch „a recunoscut,

că a vătămă simțulu de datorință, care era în spiritulu (conștiința) lui!“

Dar să ascultăm mai departe.

„Idea datorinței e la Punch de totulu totu puternică, dar și gustulu lui e cam extraordinaru. Lui îi placu cu multu mai tare dulceturile decât carnea. Cându era cam de șese luni, observăi din întâmplare, că elu a cuprinsu însemnarea lui *da* și *ba*. L'am înbiat apoi de sute de ori cu unu dărabu de zaharu, și cându era pe aci să-lu apuce, diceam numai *ba*, și elu se retrăgea.“ Dar atata nu e de ajuns. „Elu numai arare ori va primi de bunu celu dintăiu *da*, ori câtu de tare ascultă de celu dintăiu *ba*. Esperința l'a învățat, că după acelu *da* pôte să urmeze totuși încă unu *ba*, și elu de aceea după *da* mai așteptă nițel cu răbdare. Elu nu se grăbesce a da la o parte simțulu de datorință, îndată ce i-se oferece o scusă.“ Ce conștiință delicată!

Să omitemu toate cele ce a adaus la poveștile acestea Iones despre idea datorinței și aplicarea ei, și atunci ce ne mai rămâne? Convingerea, că animalele și mai ales căni se pot dresa. Dacă pe „ba“ îl însoțescu de repetite ori gesturi amenințătoare ori chiar bătăi, atunci în căne audirea lui „ba“ se împreună cu așteptarea amenințării și bătăii și produce frică. Esperința asta și-o pôte câștiga ori care cărașu cu caii săi. Dar

măestri, lucrători etc., a lua parte la alegerile comunale, municipale și dietale, dându-și voturile numai pentru bărbați catolici acreditați; 3. despre „Datorințele Catolicilor în viața publică și privată”; 4. despre „Cestiunile bisericesci politice”, poftindu-se schimbarea art. de lege 53 din 1858 și retragerea ordinațiunii ministeriale în cestiunea matriculelor, și arătându-se, că politica guvernului, în specialul ce privește căsătoria civilă, opunându-se doctrinei bisericești catolice, conturbându liniștea cetățenilor de diferite credințe și limbă din patria noastră, nu se poate compune nici cu adevărata iubire de patrie. În sensul acestor vorbiri s'au luat și rezoluțiuni cu unanimitate de voturi. Este de observat, că toate discursurile s'au ținut în două limbă, magiară și slovacă, ceea ce până acum nu s'a întâmplat.

Roma.

Sfinția Sa în curând va publica o nouă enciclică, în care reflectându asupra manifestațiunilor grandioase făcute de lumea catolică din incidentul ultimului iubileu papal va desvolta în 4—5 puncte principale de căpetenie influința binefăcătoare și pacifică a preoțimii asupra poporului.

Germânia.

Polonii din Prusia au ținut în 4 și zilele următoare a c. alu doilea congresu catolic în Posen. Congresul, care a fostu foarte cercetat, l'a deschis archiepiscopul Dr. Stablevski făcendu comparațiune între religiozitate și necredință, între societatea creștină și între planurile, după cari vreă să constituie societatea socială-democrației. Alu doilea oratoru a fostu decanul Glabisz, care a vorbitu despre situația Polonilor catolici împărțiți în trei împărății. Constată cu bucurie, că deși catolicii din Rusia sunt persecutați, ță în Gerinania nu se permite călugărilor a petrece între ei, ei totuși nu scadă în nici una din cele trei

impărății, ci din contră se întăresc, și puterea lor de rezistență crește. Acestu faptu mângăitoriu este rezultatul zelului religiosu, care trebuie să crească necontenit; de-ărece numai acela este bun patriot polon, care e catolicu bun. În Galiția, unde biserica are libertate deplină, națiunea polonă se dezvoltă escentent. În Rusia libertatea e cu totul înădușită; acolo preotul trebuie să-și supună predicele la censură înainte de a le ține poporului, corespondința episcopului cu clerul și cu poporul se face prin mijlocirea guvernatorilor. În Germania împăratul cunoscă fidelitatea Polonilor, și acesta este unu avantaju mare pentru viitorii.

Congresul a primitu cu unanimitate trei proiecte de rezoluțiune, anume: I. Congresul dorește, ca instrucțiunea religioasă să se întimple în limba maternă în toate școlile și să se propună ță de cătră preoți. II. Congresul își exprimă dorința, că în ținuturile locuite de Poloni limba polonă să fie studiū obligatoriu în toate școlile. III. Dorește congresul, ca pentru catolicii germani din Posen să se înființeze țiare germane cu programu catolicu.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Crisa ministerială după o durată de 10 zile s'a terminat în 10 a c. Prima încercare pentru constituirea cabinetului a făcutu o banul Croației Khuen Hédervary, dară fără succes. Apoi a fostu chemat la Monarchul br. Bánffy Dezső, dară elu vedându, că nu poate compune cabinetul, nici o încercare nu a făcutu în direcțiunea aceta. După ce Monarchul nu a conferit cu nici unu bărbat de valoare din opoziție, ci a așteptat, ca totu din partidul numit liberalu să se compună și noul cabinetu, era de prevedut, că numai Wekerle lu va pute compune.

Dlu Wekerle, care cu ori ce preț

voesce a se menține la putere, renunțându la împlinirea garanțelor, cari i-au provocat dimisiunea, s'a angajat de noă la compunerea cabinetului, ceea ce i-a și succesu. Mai mare dificultate i-a produsu virirea lui Szilágyi în cabinetu, care, pe cum se vorbesce, nu e bine vedut la Curte. Dară în cele din urmă Coróna s'a împăcatu cu idea de a primi pe calvul Szilágyi țărași între consilierii săi. În noul cabinetu președinte alu consiliului și ministru de finanțe este Wekerle, ministru de justiție Szilágyi Dezső, ministru de interne Hieronymi, de comerț Lukács Béla, de honveđi și interimalu de agricultură br. Fejérvary Géza, ministru alu Croației Iosipovich; ca membri noi au intrat în cabinetul Wekerle reconstruitu br. Eötvös Loránd ca ministru de culte și instrucțiunea publică în locul lui Csáky, și ministru a latere alu Maiestății Sale contele Andrassy Gyula în locul contelui Tisza Lajos; locul contelui Bethlen András, care dela începutul crisei și-a luat rămasu bun dela oficialii din ministeriul de agricultură, până acum nu l'a ocupat ministru noă.

Duminecă a chemat Maiestatea Sa la sine pe consilierii intimi mareșalul de curte Szápary Géza, și pe contele Csekonic Endre, celu mai avut magnat ungurescu, cu cari a conferit, precum scrie „Magyarország”, despre sörtea proiectului casatoriei civile în casa de sus. Acești doi magnați frunțași au spus Monarchului, că după părerea dinseloru casa de sus și a doua ora va respinge căsătoria civilă. Din purtarea Maiestății Sale ei s'au putut convinge, că Coróna va rămâne neutrală și pe viitoru în cestiunea căsătoriei civile.

Septemăna viitoare altcum va limpedi afacerea aceta, căci Marți în 19 a c. proiectul se va pertracta a doua ora în casa magnaților.

Noul cabinetu s'a prezentat corpurilor legiuitoare în 12 a c.

În camera deputaților cetirea au-

de aceea nimenuia nu l'a venit încă în minte, să ascrie căilor și cănilor înțelegere și conștiință și alte atribute de soiul acesta. Lucrul acesta a fostu rezervat lui Spencer și soților lui de principii. Ei voind să constate „etica la animale” au avut lipsă neapărată și de înțelegerea și conștiința animalelor.

Nu voi, să plictisesc pe cetitori cu toate poveștile cănesci ale lui Iones și Spencer. Dar una din poveștile acelea totuși trebuie să o reproduc, de ore ce ea după părerea lui Iones și a lui Spencer cuprinde doada, că căni nu lucră totdeauna numai din motive egoistice, ci de multe ori din motive „cu adevăratu morale”, ba une ori se avintă chiar până la simțeminte „creștinesci”.

„O întâmplare de deunădi aruncă din noă lumină preste idea despre „dreptu” în spiritul lui Punch. Mergeam cu elu prin ăngusta stradă West-Appledore, când lu apucă pe Punch unu căne cu multu mai mare și-lu mușcă așa de tare în față, cătu îi curgea sânge. Atunci, după cum imi potu aduce aminte, s'a întâmplat întâia ora, de Punch s'a împotrivit, dar nu cu mușcare, ci într'unu felu de apărare quakeriană, carea din punctu de vedere științificu era de totu potrivită: elu apucă pe celalaltu căne bine de o labă de dindereptu de-asupra călcăiului și ridică

labă aceea susu dela pământu așa, cătu trupul cănelu ajunsese în echilibriu clătinat. Celalaltu stătu cătrăva vreme, și era vedut, că nu cuteza, să se misce. Se temea, că se va răsturna pe spate, și atunci contrariul ar fi făcutu cu elu, ce ar fi voit. Elu într'aceia nu avea să rabde nici o durere, căci Punch nu-lu mușcă, ci numai lu ținea bine. În sfârșit atacatoriul cercă, să-și întorcă capul, pentru ca să mușce pe Punch, dar acesta zădărnici propusul lui așa, că ridică și mai la delu labă apucată și o întorse încetinelu în cealaltă parte cătră capul cănelu, și așa s'a păstrat între ei distanța de mai înainte. După vre-o două minute a trebuit să mă mestec și eu în lupta lor, fiindcă se apropia unu caru trasu de unu calu. Celalaltu căne se făcu iute nevedut, ță Punch sări de câteva ori de-a dreptul în sus, întocmai pe cum sare o cotcă de gumi, și lătra deodată cu bucurie.”

Cu adevăratu întâmplare epocală!

Dintr'însa Iones și-a câștigat „convingerea, că Punch avea în spiritul său unu simțemintu de datorință”, care îi dicea: „Ce ție nu-ți place altuia nu-i face.” Elu a dovedit „un simțemintu creștinescu, care l'ar fi dovedit abia unul din o mie de creștini”. Simțemintul acesta dovedesce o „adevărată moralitate”, pe cându alți căni vedescu „moralitate egoistă”, „moralitate de emoțiune”,

„moralitate de clică” ori „de modă”, ță alții „lipsă de moralitate”.

Și care a fostu scopul cercetărilor acestora în viața animalelor? Spencer și-a fostu propus ca țintă, să realizeze între omenii o etică curată lumescă, neatrănătoare de Dumneđu și de religione. De temei trebuia să-i servescă fapte de acelea din viața animalelor, cari dovedescu, că și în animale se află „spiritu” și „simțu de datorință”.

Ce să dică omul despre „știința” aceta, care cu povești cănesci de acestea își închipuesce, că va pute, să resolvescă problemele cele mai mari și mai momentose ale omenirii?

Dacă glasul conștiinței nu e glasul lui Dumneđu, dacă omul nu se deosebesce esențialmente de cătră animale, atunci ce să-lu împedecă întru a desprețui glasul conștiinței, a se asemăna animalelor și a se da cu totulu strămuriilor? Binele publicu? Dar ce mă obligă, să-lu preferesc binele meu propriu? Celalți sunt mai mulți, dar de unde au ei dreptul de a pretinde, ca eu binele lor să-lu privescu de îndreptariu întru traiul meu?

Din învățatura, că omul nu e altceva decât animalul celu mai de frunte și că ordinea morală e o instituțiune curată omenescă, nu trebuie să scotem noi consecințele cele mai grozave: ele sunt deja scose. Max

tografelor regesci a fost primită cu tăcere din partea opoziției și cu aplauze din a partidului guvernamental. Apoi Wekerle luând cuvântul spune, că motivul abdicării a fost, că Coróna nu și-a dat învoirea la garanțele propuse de guvern, cari garanțe guvernul le-a creșut de necesare spre a nu căde de nou proiectul căsătoriei civile în casa de sus.

După ce însă a dobândit autorizarea prealabilă de a declara, că Majestatea Sa este de acord cu guvernul în privința necesității politice a proiectelor, și însăși Coróna consideră de o necesitate politică primirea proiectelor, crede, că s'a putut angaja la formarea noului cabinet și fără garanțele de mai înainte, de-orece crede de imposibil, ca casa de sus să ia poziție în contra dorinței espre a Majestății Sale. Astfel stând lucrul, guvernul și-a ținut de o datorință, să-și reocupe locul, ca nu cumva să cadă reformele. Declară, că guvernul stă pe baza programului din 21 Nov. 1892, și rogă pe aderenții săi, să-lu sprijinască, érá opoziția să fie obiectivă în critica sa.

Justh nu află de parlamentară decurgerea crizei. Procedura guvernului de a se angaja la conducerea afacerilor publice și fără garanțele, pentru denețarea cărora a dimisionat, nici decât nu se pôte compune cu principiile parlamentarismului. Guvernul său a avut cauză serioasă de a abdice, sau nu a avut. Dacă a avut nu i-a fost permis, să-și reocupe locul; dacă n'a avut, nu i-a fost permis, să abdică și să producă atâta agitație în țară. (Polonyi: Au jucat o comedie.) Partidul independentist va continua lupta în contra programului anunțat de guvern, căci ei sunt de firma convingere, că pe baza pactului dela 1867 este cu neputință, ca Ungaria să fie independentă, de sine stătătoare.

Apponyi declară, că după ce gu-

Stirner (K. Schmidt) în cartea sa „Singuraticul și proprietatea lui” vestesce și învătăuri ca acestea: „Să știți, că de voi înși-vă trebuie să ascultați mai multă ca de ómeni. — Milenii de cultură v'au întunecat, ca să nu știți, ce sunteți, v'au făcut, să credeți, că voi nu sunteți egoști, ci sunteți chemați, să fiți idealști („ómeni buni”). Aruncați jugul acesta de pe voi! Nu cereți libertatea în „abnegarea de sine”, ci cereți-vă pe voi înși-vă, faceți-ve egoști, faceți-ve fiesce care din voi unu Eú atotputernic. — Libertatea Mea față cu lumea o asigură Eú în același grad, în care facú Eú lumea proprietatea Mea, adevă o „cuprindú și câștigú” pe sama Mea, fie cu ori ce forță, cu a capacitării, cu a rugării, cu a pretensiunii categorice, ba chiarú și cu fățarnicie, înșelăciune și altele; căci mijlocele, de cari Mē folosescú spre acelu scop, au să se îndrepte după ceea, ce suntú Eú. — O stîncă, ce îni stă în drum, o încunjurú, până cândú voiú avé destulú prafú de pușcă pentru a o sparge; legile unui poporú le încunjurú, până cândú îni voiú fi adunată puterea, cu care să le rēstornú.”

Filosofia lui Spencer e deci vecină de o parte cu aspirarea cea mai fără inimă și fără Dumneșu, érá de ceea parte cu anarchismul celú mai fărădelege.

Și filosoful Spencer e totodată și unul dintre pedagogii moderni cei mai serbătorii!

vernul rămâne pe lângă programul de mai înainte, nici dînsul nu-și va schimba programul său. Ce privesce criza ministerială, ministrul-președinte a preteratú momentul principal, anume nu a spus, că la a cui recomandare a concreșut Majestatea Sa pe Khuen Héderváry cu formarea cabinetului? După ce guvernul și partida sa nu l'au putut recomanda pe Héderváry, căci altcumnu ar fi demonstratú în contra lui, trebuie că l'au recomandatú alți factori, cari stau afară de cadrul constituțiunii și cari nu au dreptú, să se mestece în afacerile interne ale țerei. Cere deslușiri dela dlú ministru-președinte în privința acésta.

Față de amestecul străin în decursul crizei își mai exprimă îngrijirile Péchy și Eötvös Károly. Acesta mai declară, că rentórcerea guvernului îl liniștesce; elú și partizanii săi însă nu se vorú apropia de guvern, ci numai guvernul să se pótá apropia de ei și de principiile lor. (Acésta o și face guvernul.)

Ugron Gábor în o vorbire mai lungă se ocupă de ingerințele străine, cari s'au validatú în decursul crizei. Întrébă pe dlú Wekerle, că pe timpul petrecerii sale în Viena pentru ce merge la ministrul de externe și înainte și după audiențele dela Majestatea Sa. Protesteză în contra procedurii guvernului de a corteși cu numele Majestății Sale spre a-și ajunge scopul. Puterea guvernului nu stă în principii, ci în intrigă. După ce casa de sus nu primesce reformele, cum se unesce cu principiul parlamentar, ca guvernul să aducă înainte auctoritatea Corónei pentru ridicarea proiectelor sale la valóre de lege? Celú ce vre, să fie vrednicú de a guverna, trebuie să învingă prin dreptatea principiilor sale, și să nu recurgă la ajutorul Corónei și a stradei. Înmulțirea magnaților pe cale artificială spre a-și asigura guvernul majoritate în casa de sus o află neconstituțională. Ministrul-președinte a declaratú în Viena, că membrii cabinetului suntú solidari, și unul fără altul nu rămânú în cabinet, și totuși din 9 numai 3 s'au retrasú, érá 6 au rēmasú. Și mai evidentú se caracterizează solidaritatea accentuată și prin aceea, că în decursul crizei au întervenit momente, cândú Wekerle era aplicatú a forma cabinetul și fără de Szilágyi; cauza, că nu l'a lăsatú afară, este, că nu a cotezatú, să o facă acésta. Elú se miră, cum după solidaritatea ministrilor, din cari au cădú 33% urméză solidaritatea partidului, care face imposibilă ori care altă compunere a cabinetului, făcendú ilusorie încercarea lui Héderváry și a lui Bánffy. Dacă țara ar fi dată în arindă partidului liberal, atunci ar înțelege procedura, că numai cu concursul acestui partidú să se resolve criza; după ce însă și alții locuescú în țară și aducú jertfe pentru ea, cu dreptulú întrébă, că ce a îndemnatú Coróna, să denumescă acestú cabinet. Întrébă, cine a înegritú pe Szilágyi la Corónă astfel, câtú nu voia nici să audă de elú, după ce bărbății din opoziție nu au fostú ascultați? Celú ce l'a înegritú, a trebuitú, să umble de multe ori la Regele, de nu cumva e

și acésta numai o apucătură condamabilă a presei plătite de guvern, ca după rămânerea lui Szilágyi în cabinetú să se pótá fali înaintea lumii, că a raportatú învingere. Elú nu pôte crede, că Coróna, dacă ar fi avutú antipatie față de Szilágyi, să nu fi fostú în stare a-lu respinge.

Ivánka declară de escamoterie provocarea lui Wekerle la părerea Regelui, de-orece nu pôte presupune, că Coróna și-ar fi datú învoirea, să i-se aducă numele în lupta de partide.

Wekerle răspundendú oratorilor din opoziție dice, că Coróna l'a autorisatú, să declare, că între împrejurările de față consideră de o necesitate politică primirea proiectelor. Solidaritatea politică nu se referesce la persóne, ci la principii. Acusa despre influința străină e nefundată. Conferirea sa cu contele Kálnoky nu însemneză ingerință străină.

Asbóth află de neloyală aducerea Corónei în luptele parlamentare; resolvirea crizei, așa precum s'a făcutú, e numai unú moratorium. Agonia ține încă, și mórtea fucă nu pôte întârzi.

În casa de sus face dlú Wekerle în privința crizei totú aceleași declarațiuni, ca și în camera deputaților. Zichy Nándor, cândú cu supunere omagială ia spre sciință autograful regescú, nu pôte să nu observe, că ministrul așa vorbesce despre Corónă, ca și cum ar voi, să facă prin acésta presiune asupra magnaților. Acésta nu o presupune despre dlú ministru, dar totuși află de consultú, ca ministrul să se declare mai limpede.

Wekerle dice, că nici nu a primitú și nici nu a cerutú autorizarea de a spune dorința Majestății Sale cu scopul de a face presiune asupra cuiva, ci numai din motivul, că din partea contrară încă s'au făcutú provocări la dorința Majestății Sale.

Francia.

Senatul francesú în ședința din 8 a c. a hotărítú, ca în totú anulú să se serbeze pe la mijlocul lui Maiú ca serbătóre națională amintirea feciórei de Orleans Jeanne d'Arc. Senatorul Fabre a glorificatú faptele feciórei Jeanne d'Arc și a accentuatú, că monarchia a datú uitării memoria acestei eroine. Ministrul președinte Dupuy dice, că serbătórea Ioanei d'Arc va întâmpina aprobarea tuturor Francesilor și în faptă va fi o serbătóre a patriei întregi. Totú atunci s'a hotărítú, că pe calea unei subscripțiuni naționale să se ridice în piața veche din Rouen unú monumentú pentru Jeanne d'Arc. Francesii de acum se mândrescú cu virtuțile feciórei de Orleans, dară nu vorú să recunoscă, că acelea virtuți suntú efectulú simțului religios, și liberalii francesi, numai după ce Roma a începutú procesulú canonicú pentru beatificarea renumitei eroine, și-au adusú aminte de a hotári introducerea unei serbătóri naționale în onórea ei.

Anglia.

Agitațiunea în contra camerei lordilor érá s'a începutú. În septemána trecutá s'a ținutú în London unú mare

meetingu, care a primitu propunerea lui Laboucherre de a șterge camera lordilor și de a supune de-a dreptul la sancționarea Coronei legile votate de camera comunelor. Asemenea s'a primitu și propunerea lui Dilke, după cari dreptul de a vota să depindă numai dela capacitatea personală și nu dela avere. S'au hotăritu regularea timpului de lucru în fabrici și casarea dotațiunilor pentru membrii casei domnitore.

Esamene de musică.

În Blașu s'au făcutu esamenele de musică Duminecă în 10 a. c. după amăzi, mai întâiu la școla de fetițe, ăra nemijlocită după aceea la gimnasiu.

Scimă, că nu e cu cale a face în casuri de acestea critică, și mai alesu nu față cu elevii și elevele, cari ăretă, ce progresu au făcutu în decursul anului școlastic. Fiesce care face, câtu pôte după darul, care i-l'a datu Dumneșu, și critica în casuri de acestea de regulă nu îndrăptă, ci pôte numai să descurajeze pe elevi și eleve.

De aceea în cele următore ne vomu mărgini observările critisătore numai la instructori.

La esamenul din școla de fetițe esamenul din musica vocală pôte să servescă numai spre laudă dșorei Victoria Ioanovici, carea a condusu instrucțiunea. Observămu însă, că după convingerea, carea ne-amu câștigat'o cu ocaziunea esamenului, se pune prea puțin pondu pe instrucțiunea în ramul acesta alu musică. Nu spunem niț unu lucru nou, dacă spunem, că pe pămintu nu există și niț nu pôte să existe instrumentu musicalu mai frumosu ca instrumentu gătitu de Dumneșu, ca glasul omului. Și dacă musica preste totu e unulu dintre mijlocele cele mai de frunte, cari servescu spre nobilitarea inimei, atunci acēsta se pôte dice în rfidul celu dintăiu despre musica vocală. Ne-amu abate prea tare dela obiectu, dacă amu voi, să o dovedim acēsta. Ne exprimăm deci acum numai dorința, ca de aci încolo musica vocală să se cultive în școla noastră de fetițe în estensiune mai mare.

Piesele preste totu au fostu bine alese. Singura greșelă s'a făcutu în privința acēsta cu unu duo, care s'a cântat în limba italiană. Față cu limba acēsta nu putemu să nutrim niț o antipatie. Dar ea este nesciută aprupe de întregu publicul, care a asistat la esamen. În casuri de acestea e cu multu mai bine, ca textul străin să se cânte în versiune românească. Esecutarea duetului a fostu altcum reușită.

Cu multu mai îndestulitoru a fostu esamenul din musica instrumentală. Mai îndestulitoru a fostu elu mai alesu ca esamen, pentru că dintr'insul s'a vedutu mai bine și mai ușor progresul, care-lu făcură elevele singuratic. Programul încă a fostu forțe reușit cu treptarea lui începându cu începătorele și sfârșind cu cele mai deprinse. Amu auditu aci încercările drăgălașe cele dintăiu ale mititelor, și apoi a progresat esamenul totu mai multu, până s'a sfârșit în stilul dramatic alu lui Wagner și în celu sprinten și însufletit alu lui Chopin. Relevăm dintre cele mijlocii mai alesu tehnica multu promițetore a Alesandrinei Precup, ăra dintre cele mai înaintate măestria dșorei Elena Balin, dar mai pe susu de tôte a dșorei Elena Munteanu.

Pe lângă totu succesul ne permitem însă și aci o mică observare. De ce se cultivă în școla noastră de fetițe musica instrumentală numai pe pian? Mai alesu violina ce a greșitu, de se desprătesce cu desevarșire? Dōră nu se cuvine, ca dșore și dōmne să stōrcă din strunele violinei risu și lacrimi, veselie și jale, doru și mulțămire, sperare și resignare?

Dar despre esamenul din școla de fetițe ajungă atăta. Mulțămim dșorei Ioanovici și dlui Iacobu Murășanu pentru silințele lor în instruirea fetitelor în musică și le dorim pe viitoru succese totu mai strălucite.

Amu mersu apoi în sala de gimnastică, unde avea să se țină esamenul gimnasiștilor din musică. Ne dedaserăm încă în anii trecuți, să ne convingem cu astfelu de ocaziuni despre zelul, care-lu desvōltă tinerimea noastră gimnasială întru cultivarea musică. Zelul acesta adevăratu că până acum nu e prea mare, dar promite a cresce din ce în ce totu mai multu.

Piesele corului vocalu au fostu bine executate. Numai câtu ne permitem observarea, că le-amu auditu deja prea a dese ori executându-se din partea corului gimnasiștilor. Adevăratu, că repertoriul compozițiilor noastre pentru coru de tineri e cam seracū. Dar — pe compoziștii nostri de ce-i rabdă Dumneșu, dacă ei nu se îngrijescu de umplerea acestui gol? Urmarea e apoi chiaru și aceea, că ajungu, de se execută de corul de băeți și cântece erotice. Așa s'a întâmplat și acum. Cântarea de felul acesta adevăratu că se pôte privi de nevinovată, dar părerea noastră este, că inimile tineretului totuși să primescă altu nutrementu.

Musica orchestrei din contră e vrednică de tōtă lauda și a meritat aplausele, de cari a avut parte. Dintre membrii orchestrei amintim cu laudă deosebită pe violinistul Virgiliu Popu (cl. VI) și pe flautistul Ioan Moldovanu (cl. VII.) și mai pe susu de toți pe flautistul escelentu Vilhelmu Șorbanu (cl. VII.)

Colecta pentru gimnasiul din Blașiu.

Suma din anul 25. fl. 17802.60

Petru Uilăcanu prot. Reghinului trimite

1. Din <i>Reghinul săsesc</i> pe l. Nr. 667 dela:			
Petru Uilăcan prot.	fl.	15.—	
Georgiu Maior inv.	"	1.—	
Ioan Raț	"	2.—	
Dem. Incze	"	1.—	
Gregorie Simonis	"	1.—	
Mihail Bucur	"	1.—	
Pintilie Ioan	"	1.—	
Petru Maior	"	1.—	
Petru Pascu	"	1.—	
Fekete Lajos	"	1.—	
Sipos Iózsef	"	1.—	
Biserica gr. cat.	fl.	10.—	36.—
2. Din <i>Urisiul inf.</i> pe l. Nr. 702 dela:			
Iuliu Crainic preot	fl.	1.20	
Iacob Trnăvean tutor orf.	"	1.—	
Hărșan Filon	"	—20	
Zaharie Mateiu	"	—40	
Pop Vasilie	fl.	—20	3.—
3. Din <i>Chinceș</i> pe l. Nr. 701 dela:			
Florea Moldovan	"	1.—	
Dem. Moldova coop. par.	fl.	1.—	2.—
4. Din <i>Șerbeni</i> pe l. Nr. 699 dela:			
Vasilie Scridon paroch fl.	fl.	1.—	
Basilu Albu	"	—40	

Biserica gr. cat.	2.—	
Opria Iuon	—10 fl.	3.50
5. Din <i>Beica rom.</i> pe l. Nr. 697 dela:		
Ales. Doina Donescu preot	fl.	3.—
Poporul gr. cat.	"	4.93 fl.
6. Din <i>Sidrieșul mare</i> pe l. Nr. 695 dela:		
Zacheiu Graur paroch fl.	1.50	
Câmpian Cilica	1.—	
Ciorba Ioan	—20	
Botiog Iuon	—30	
Lobontz Nicolae	—20	
Botiog Iosif	—30	
Markos Nicolae	—20	
Sêrb Nicolae	—20	
Pop Vasilie	—10	
Lungu Petrea	—20	
Noifeld Benjamin	—30 fl.	4.50
Suma fl.	17858.93	

Noutăți.

Alumnil seminariului teologicu arhidieceșan din Blașu esamenele semestrale cu finea anului școlastic 1893/4 le-au depus în 1 Iuniu din Istoria bisericească universală și din cea particulară a Românilor (cursul IV și II), în 4 Iuniu din Teologia dogmatică (specială cursul II și I), în 8 Iuniu din Teologia pastorală, Metodică și Catehetică (cursul IV și III), în 11 Iuniu din Istoria revelațiunii divine și Întroducerea în S. Scriptură a Noului Testamentu (cursul II și I), în 12 Iuniu din Liturgică (cursul IV și III), în 13 Iuniu din Medicina pastorală (cursul II și I), în 15 Iuniu din Rită și cantul bisericeșu (cursul IV — I), ăra în 15 Iuniu s'a celebrat s. Liturgie de mulțămită de cătră corpul profesoralu în frunte cu P. O. D. Dr. Alesandru Grama rectoru seminariulu, și s'a cântat Doxologia cea mare de cătră corul teologicu. Numărul alumnilor cu finea anului școlastic a fostu de 50, anume 42 din arhidieceșă, 5 din diecesa Lugoșului, ăra 3 din diecesa Oradei mari.

La școla poporală superiōră de fetițe din Blașu esamenele au decursu din 9—14 a. c. Duminecă a fostu esamenul din economia de casă și musică. Ce privesce economia de casă, unu documentu viu alu progresulu a fostu espoziția de manufacturi lucrate cu multă artă, cari ocupa o întregă sală spațioasă. De luni până Joi au fostu esamenele din obiectele de învătămintu prescise, dându copilele preste totu răspunsuri corecte; mai alesu a pus în umire pe cei de față progresul dovedit de copilele mai mărișore în limba și literatura română. La esamene au fostu de față ca oșpeți și părinții mai multor copile. Vineri la 8 ore s'a celebrat s. Liturgie în capela „Internatulu Vanceanu de fetițe”; ăra după s. Liturgie a urmat împărțirea premiilor.

† Maria Unguru. Subscrișit cu inimă zdrobită de adâncă durere aducă la cunoștința taturor consăngenilor, amicilor, și cunoșcuților, că preatubita și neuitata soție, mamă, soră, cumnată și mătușe Maria Unguru născ. Căprariu, după unu morbu greș și îndelungat, în alu 32-lea anu alu etății și alu 12-lea alu fericitei sale căsătorii în 14 Iuniu st. n. la 8 ore antemeridiane, împărțită cu s. sacramele ale muribunilor, și-a datu nobilulu sêu sufletu în mânil Creatoriulu. În veci amintirea ei! Blașu în 14 Iuniu 1894. Petru Unguru, prof. normalu ca soțu cu fiul; Maria Silvia, și Petru Virgil; Silvestru Căprariu, ca frate cu soția Iuhana și fiul lor Aureliu; Teodoru Unguru cu soția și fiul; Ioan Unguru, cu soția; Georgiu Unguru; Ioan Butnariu parochu gr. cat. în Boșu, ca cumnați.

Castu de mōrte. Vasiliu Mera, parochu gr. cat. în Sângeorgiulu de Câmpie, tractulu protopopescu alu Pogăcelea a reposat în 27 Maiu a. c. în anul alu 61-lea alu etății și alu 31-lea alu preoției.

În veci amintirea lui!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Biserica română și Unirea din Bănat în partea I a vécului alú XVII-lea.

Urmarea catastrofei dela Mohács (1526) a fostú scisiunea politică între Transilvania și Ungaria proprie.

Părțile numite banatice, între Murășu, Tisa și Dunărea de josú, și după ocuparea prin Turci a celor 2 fortărețe mai însemnate din Bănatú, adecă a Timișorei și Lipovei, cu puțină escepțiune au rămasú adnexate la Transilvania. ¹⁾

Starea acésta între schimbări felurite a ținutú până la an. 1616, respective 1658. Anume: La 1616 principele Transilvaniei S. Bethlen, spre a-și asigura favorulú Turcilorú, cedéză acelora fortărețá Lipovei cu tóte aparținentele, érá la an. 1658 unú altú principe cu numele *Borcsay* totú din acelu motivú abdice de districtele Lugoșú - Caransebeșú. Prin ambele aceste cesiuni locurile în massá împoporate de Români ajungú sub domnirea turcésă.

Deodatá cu schimbarea politică și etnografică escată între Ungaria și Transilvania, și în aceste țeri se ivesce reformațiunea saú protestantismulú.

Deși la începutú, cândú protestantismulú începe a-și căștiga terendú, partidele politice nu se grupéză încă după religiune, nu trecú însă nici 30 de ani dela ivirea sectei luterane, cândú étá că acele partide se grupéză după religiune. Urmarea fu, că mai alesú în Transilvania și părțile adnexe puterea religiunii catolice se înfrânge (1542).

Și măcarcă în curéndú secta originalá luteraná s'a desbinatú în alte secte omogene de ale Calvinilorú, Zwinglianilorú, Antitrinitarilorú, cari împrumutatú se combăteau și se sfășiau, cu tóte acestea la tóte acele secte comunú a fostú odiulú în contra bisericei catolice apusene, concordá voința nu odatá împreunată cu forța, mascată legalá de a sparge biserica română, de a o desbráca de caracterulú ei anticú creștinescú orientalú și naționalú, și prin proselitismulú calvinescú a o prefăce în biserica unгурésă (calviná) ori sásésă (luteraná).

La acestea pe lângá legile emanate în contra bisericei românesci, ca cele din 1566, 1572, 1573, 1579, 1584, 1595, au ținutú mai alesú propagarea doctrinelorú calvinesci depuse în cărțile românesci tipárite în tipografiile calvinilorú, apoi condițiunile calvinesci puse Archiereilorú bisericei române, prin cari biserica poporulú românescú se degradá la stare escepționalá de tolerată, ²⁾ străină proscrisá, érá ierarhia ei de subordinată sub puterea juridicționalá arbitrará a superintendentilorú calvinesci.

Urmările funeste ale acelorú tendințe, împreună cu poporulú românú din Transilvania, în bună măsurá le simțirá și fidelii bisericei române din Bănatú, unde, fără esagerare se póte dice, că a fostú cuibulú proselitismului calvinescú, deórece în mijloculú masei poporulú românescú, ca în Lugoșú, Caransebeșú și Lipova, erau totú atâtea centre ale calvinismului.

Este însă óreși-cumva lucru de miratú, că pe cândú în Bănatú și în alte părți, unde s'au încuibatú sectele protestantice, biserica catolicá apusaná, de vécuri provédutá cu averi estinse, cu ierarhie bine regulată, cu instituțiuni religioase avute și multe, dicú biserica aceea așa dicéndú deodatá cu ivirea protestantismului s'a înfrântú și s'a stínsú, pe atunci biserica română preste totú, și în specialú cea din părțile banatene, deși aci încă de locú la începutulú reformațiunii și

cu multú înainte de decherarea luteranismului și a calvinismului de religiune dominantá în Transilvania, dreptú și prin foști membri ai bisericei orientale deveniți calvini ca *Petroviciú*, *Taksiciú* și alții cu forța s'a propagatú reformațiunea, totuși în mijloculú și în fața tuturorú răsturnárilorú și reformelorú religioase și politice și-a pututú susține esistența și pozițiunea sa ierarhicá.

Și cari erau cauzele?

Deosébirea puséștiunii și împrejurárilorú între biserica catolicá apusaná și cea orientalá.

a) Biserica catolicá apusaná era provédutá cu averi mari și estinse, magnații, nobilii și preste totú ómenii de influință erau toți saú cei mai mulți membri și fii aceleia-și bisericei;

b) principiulú protestantismului era secuestrarea averilorú bisericei catolice, supunerea aceleia sub voința și arbitriulú domnitorilorú respectiví.

Acum, cândú sectele protestantice se ivescú, Ungaria și Transilvania erau sfășiate de dóuë partide politice.

Partida — să o numimú — *transilvaná* și din punctú de vedere politicú acceptándú și favorisándú protestantismulú, adicții aceleia, lácomoși fiindú pe averile bisericei și instituțiunilorú catolice contrare protestantismului, practicándú principiulú protestanticú mai înainte s'au aruncatú asupra adicțiilor bisericei catolice, ca prin apésarea aceleia și alicierea membrilorú ei cu atátú mai ușorú să póta întări partida politicá contrará calvinismului.

De aci a provenitú, că abia se încuibá protestantismulú, de locú se decretéză secuestrarea averilorú bisericei catolice apusene, împărțirea acelorá la adicții sectari și sugrumarea ierarchiei bisericesci.

Pe lângá acestea nu este de a se lása afará de considerațiune, că protestantismulú s'a născutú în siulú bisericei catolice.

Ce se ține de biserica poporulú românú, protestantismulú la începutú nu avea asemenea rațiuni, motive și interese, ca să se atingá de ea. Pentru că biserica română nu avea averi nici instituțiuni religioase avute, membrii aceleia, luándú afará puținé nobil, voivođi, cnezí și alți deregători de rangú mai josú, státeau mai numai din massa poporulú iobágítú, lipitú de pámntú, subjugatú.

Și măcarcă posesiunile Archiepiscopiei române furá confiscate, dará proselitismulú calvinescú la începutú nu era de totú și pe fața forțatú, mai apoi însă, cândú biserica catolicá era binisorú înhámată la carulú protestantismului, a venitú rindulú și pe biserica română. Modalitatea proselitismului calvinescú între români la începutú era mai domolú și státea parte în codificarea legilorú, prin cari biserica română se próscie ori se espune batjocurei, parte întru punerea predicarilorú calvinesci pentru comunele mai proclive calvinismului.

Mai apoi însă, cândú nici chiarú românii calvinisatí nu cam țineau la legea cea obtrusá (dieta din 1568) și prin agentii diplomatici în decursú de mai mulți ani, dreptú în centrulú bisericei de ritú orientalú, în Constantinopolú se făcea propagandá puternicá calviná, și cândú prin împrejuráři politice puterea politicá a protestantismului preste măsurá se întárise (sub Bethlen și G. Rákoczi I): atunci cu mai mare forța se aruncaserá asupra bisericei române schimbándú-și încátva și tactica proselitismului. Anume:

Pe cândú la începutulú vécului alú 17-lea principiulú calviní ca *Rákoczi Sig.* și *Gavriilú Bethlen* între mijlocele de încátușare a bisericei române au susceputú și óreși cari favoruri manifestate față de poporulú românú, pe atunci, de-odatá cu tendințele calvine conduse la curtea patriarhalá din Constantinopolú, în Transilvania încă au întrebuințatú politica bisericescá mârșavá fórte periculósá, ca adecá prin condițiuni puse nou-denumițilorú Archierei români, dreptú prin mijlocirea acelorú Archierei, să introducá calvinismulú

în biserica română, érá prin legislațiune întréga administrațiune bisericescá să se depuná în mânilé și sub inspecțiunea superintendentului calvinú.

Mai primejdiósá decâtú tóte acestea era acea tacticá calvinescá, ca după ce unirea calvinescá-orientalá fésutá în Constantinopolú, în bună parte în urmarea protestului bisericei române și rutene prin rejectarea catechismului cyrilianú, nu avuse succesulú doritú, sub pretextú fátarnicú de iubire naționalá a Românilorú lasá, ca în loculú cărților bisericesci slavone, de poporú neînțelese, să se tipárescă cărți bisericesci rituale române infectate cu doctrine calvinesci. În loculú limbéi slavone bisericesci voescú a introduce limba naționalá română, ca astfelú prin usulú cotidianú alú cărțilorú rituale-liturgice însă-și biserica română fără multá sguduire, în tăcere, să se trezescá a fi calviná. Și dacá tóte acestea se concepuserá și se dictaserá din centrulú Transilvaniei binisorú depártatú dela părțile banatene, cu tóte acestea nu este lásatú neconsideratú de o parte aceea, că partea românescá banaténá până la 1658 în bună parte era adnectată la Transilvania, érá de altá parte aceea, că preoții calvini din *Lugoșú* și *Caransebeșú* împreună cu colegii lorú din *Hategú*, *Hunedóra* au conlucratú la nascerea și realizarea literaturéi bisericesci române-calviniane (1640), și că comitatulú Hunedórei cu districtele Halmagiului-Oréștiei, vecinașe cu părțile banatice, dreptú erau scóse de sub jurisdicțiunea Archiepiscopului românescú din Alba-Iulia și supuse superintendentului calvinescú-românú. ³⁾

(Va urm.)

Regina.

De Fridericú Dolch.

I.

Pe podulú vaporului „Maximilian“, care chiarú acum s'a deslipitú de țermulú „insulei domnesci“, sta unú tinérú și privia cu ochi lucitorí la chipulú farmecătorí, care se întindea aci înainte ochilorú lui. În dosú de-asupra unei coline îmbrácate în pădure luciaú în rațele sórelui zidurile castelului regescú. În drépta se înaltá unú șirú de munți, legați de olaltá, și totuși fiesce care formándú cu colțurile și rupturile sale de stínca unú obiectú deosébitú, care légá de sine privirea omului. În față, de-asupra apeí lacului, carea reflectándú cu valurile sale razele sórelui în miú și mil de chipuri párea aprinsá, se ridicá „insula cálugáritelorú“ cu mánástirea sa străveche și încunjuratá de șóptele unei păduri de teiú. Aci dispuneaú odinórá fete de regi și de principí ca stărițe ori dedicaú în singurátate viața sa lui Dumnezeu ca simple surori.

Adâncitú în gândire își lipi tinérulú privirea de drágálașa insulá, de care se apropia vaporulú cu repejune. Esteriorulú tinérului și instrumentele, cari le purta cu sine, ne spunú, că elú e unú pictorú, care face o călétorie de studiu. Statulú îi era înaltú și sveltú, și fața energicá dezvoltátá era tivitá cu o barbá négrá désá, érá de sub pálărie pèrulú capului parcá curgea în formá de valuri undulátore. Îmbrácámintea îi era unú căputașú de catifea închisá, pantaloní largi de colóre deschisá și unú plaid împáturatú, care-lú purta pe umérú. Subsuori avea o mapá de desemnuri și în drépta unú cortú, pe care se rázima.

De desubtulú vintrelorú, cari erau

¹⁾ Cfr. Epilogulú Bibliei din Oréștie an. 1581 în *Crestomatia lui Cipariú* pag. 84 n. *)

¹⁾ O parte a comitatelorú Temișú, Aradú și Cianadú înainte de véc. alú 17-lea era sub domnirea turcésă, încă chiarú și câte o párticé din Bănatulú Sebeșului spre Orșova. Cfr. *Pesty Szóránymegye tört. I.* pag. 91 ur.

²⁾ Conceptulú acesta așa ilú caracterisézá Benkó: „Toleratae dicuntur gentes (inter quas Valachi), quod jus civitatis et accessus ad honores politicos Principatus publicos non habeant, sed ex gratia tantum tolerari praesumantur.“ „Transilvania“ Vindobonae 1778 T. I.

întinse de-asupra podului năi, ca să scutască pe călători împotriva razelor sôrelui, începura ômenii a alerga în toate părțile. Vaporul ajunsesse adecă lângă insulă, și călătorii își adunau calabalicul. Rótele vaporului băteau cu sgomotu mare apa lacului, clopoțelul sună, și matrosii legați cu luțelă vaporul de unu stîlp alu podului de debarcare. Ridându și povestindu părăsira călătorii vaporul și ajunși pe țermul insulei se împrăștiară în toate părțile.

Încetinelu, fără de a se lega de ceilalți călători, s'a suită pictorul pe cărarea, carea ducea la ospetărie. La mesele dedesubtul arborilor dinaintea casei, de unde se deschidea unu aspectu încântătoru preste lac și spre munții din jurul lui, s'a fostu adunatu multime de ôspeți. Abia și-a pututu cuceri tinerul unu locu golu. Elu își comandă pranzul și vinu și dusu pe gânduri privia preste lacul scripitoriu și dincolo la munții învâliți într'o ceta vineție.

Unu strigatu de surprindere îl deșteptă din visare. Elu își întorse capul și vedu o fată, carea chiaru voia să pună pe masă pâne, sticla cu vinu și unu pocalu. Fata era drăgălașe, cu statu svețu, părul blondu și ochi mari vineți, din cari își suridea tineretele. Fața îi era delicată, dar suflată cu roșetă frumoasă așa, cătu din fața fetei puteai ceti numai sănătate.

„Ce vedu?” duse pictorulă. „Regino! Ôre tu să fi, ori mă înșelă ochi?”

„Bine ai venit, die Werner,” răspuse fata cu unu suris de fericire și de bucurie pe față. „Așa dar mă mai cunosci? Gândiam, că ai datu uitării insula noastră și pe noi pe toți —”

„Să vă dau uitării? Nu grăesci seriosu,” duse pictorul dela inimă, întindându-i mâna. „Dar nu gândiam, să te găsească aci, Regino, servindu în ospetărie —”

„Ospetăreasa e nașa mea,” duse fata cu liniște, „și a avut lipsă de ajutoriu. Tata adevăratu că nu s'a învoitu bucuros, ca să servească aci în ospetărie, și Vincențiu cu atât mai puțin.”

Aci conversația fu intreruptă. Servitorea vinia încărcată cu cane și tăiere din casă și supărată aședă cam negingășu camele pe o masă strigându: „Ce e asta? Eū nu mai știu, unde-mi stă capul, și fata asta stă aci și povestese cu unu domnu străin! Ție stăpăna să-ți dea drumul! Mă mulțămesc de unu ajutoriu ca alu tău!”

Regina porni liniștită și fără de a răspunde la certarea supăratei. „Catarina are dreptate,” duse roșindu ușor. „Astăzi e atâta de lucru, și așa nu te vei supăra, dacă mă duc.”

„Sigurū nu, Regino,” duse repede tinerul. „Eū rămānu aci mai multă vreme, și așa vomu mai avē noi prilejū, să povestimū amindoi.”

Fata se depărtă, era pictorul privia cu ochi lucitori în urma ei, până cându dispăru în casă.

În aceeași clipă îi bătu la ureche unu risu batjocoritoru. Întorcându-și capul vedu în apropiere pe unu flăcău mare și robustu, care se uita la elu cu privire pânditoare. Elu își desbrăcase peptariul și-l arucase pe umăr. Pe pălărie purta o tablă, pe care puteai ceti: „Luntrariu.” Fața flăcăului era frumoasă, dar din ochii lui întunecoși schinteia selbătēcia, și fața adese ori trăsăria, ceea ce îi da o înfățișare neplăcută, aprôpe hîdă.

„Cu adevăratu elu este, dlū pictorū Werner,” duse flăcăul cu glas tare și duru. „Așa dar nu m'am înșelat! Cătu se va bucura bătrānul meu, cându te va vedē! Trebuie să-l cercetezi, căci a scăduțu tare în anii din urmă, și mi-se pare, că nu o va mai duce multă vreme. Cu petrecerea adevăratu că s'a sfârșitu. Elu s'a făcutu foarte copilărețu și hodorejesce numai despre nimicuri. Dar asta să nu te supere. Logezi eră aci în ospetărie, ca în rindul trecut?”

„Nu. De o cam dată m'am aședatu la unu prietinu în Prien,” duse pictorul căutându în altă parte, să vadă, dacă vine servitorea cu mănecarea. Nu doria să se dimită în conversație cu flăcăul. Îi era nesuferitu.

„Mă recomandă frumosu, die Werner,” duse flăcăul, și unu suris de batjocură juca în jurul buzelor lui. „Cându vei dori, să faci vreo-dată o preumblare pe lac, ști bine, unde mă poți găsi. Știu, că odinioară te duceai bucuros cu bătrānul meu în luntriță, pentru că elu scia totdeuna să-ți spună povești frumoșe despre iecele lacului. Dar îți sfătuesc, să nu mai cutezi a porni cu elu pe apă, că a prea slăbitu, și ușor s'ar putē întâmpla, să faci odată cunoscință cu iecele.”

Elu mișcă pălăria salutându și se depărtă ridându. Er pictorul privia cu privire întunecată în urma lui.

Într'aceea ieși servitorea din casă și puse înaintea lui mănecarea comandată.

„Chiaru avuseși o vizită, pe cum vedu,” duse ședendu la masă în fața lui. „Dacă vrei, să primesci dela mine unu sfatū bunu, die, nu-ți face de lucru cu flăcăul acela, cu Vincențiu Flôrl.”

„De ce?” întrebă pictorul ocupatu cu mănecarea. „Dor n'are nume bun?”

„Chiaru așa este,” duse servitorea. „Elu e cunoscutu pretutindenea ca banul celu rău. Se apropie de toți străinii, și dacă i-au primitu servițiile, cere dela ei plată grozavă. Din toate părțile se audu tânguirii despre elu. Elu preste totu e unu omu de nimica. La băta, la beutură, la cărți și la datorii se precepe de minune. Mie încă mi-a rămasu datoriu, omul de nimica.”

„Acestea suntū vești foarte minunate,” duse pictorul. „Dar ce dices tatălū sēu, bătrānul Ambrosiu, la toate acestea?”

„Îl cunosci doră?” întrebă servitorea mirată. „D'apoi Dumneșulū meu, ce ar putē, să dices? Vorba și așa nu mai ajută. Firesce că se supără, și supărarea îl îmbătrānesc repede. Dar elu nu vre să audă nici unu rău despre ficiorulū sēu, ci dices, că dupa ce se va fi însuratū, se va mai îmblāndi.”

„Așa dar vre, să se însore?” întrebă pictorul. „Dacă suntū adevărate toate, câte mi-ai spusu despre elu, gândescū, că fetele nu se vorū prea bate după elu.”

„Elu își are deja mirésa,” duse servitorea repede, „și dta o cunosce. Numai adineaori ai grăitu cu ea.”

„Dor nu Regina?” duse Werner lovitū. „Asta nu se pôte!”

„De ce nu? Dor ea e numai o fată găsită,” replică servitorea. „De ce nu ar putē, să se mărite după Vincențiu?”

„Pentru că nu se potrivescū, pentru că fata asta e cu multu prea bună pe sama acelu flăcău duru,” duse pictorul cu glas iritatū. „Nu potū, să credū, că fetele i-ar fi

dragū, și elu o va neferici, asta îmi este convingerea.”

„Se pôte,” duse servitorea. „Cinste și consciință nu are elu nici de unu banu. — Firesce, și eū credū, că Reginei nu-i este dragū. Se va fi învoitu, numai ca să facă bătrānului pe placū. Acesta a și ținut'o, parcă i-a fostu chiaru fiică.” Ea povestia mai departe, dar pictorul nu mai asculta. Sfârși cu mănecarea, și se depărtă cu o salutare scurtă.

(Va urmă).

Bibliografie.

Chiaru acum a apărutu de sub tipariți și se află de vîndare la tipografia seminarială

Euchologiu

edițiunea a doua, revăduță după originalul grecescu și îndreptată în modu însemnatu. Formatu 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tipariți frumosu în negru și roșu. — Prețulu nelegatu fl. 2.80, era legatu în piele tare fl. 3.80. ¹⁾

Totu acolo se mai află:

Triodū, crudo fl. 6.50, legatu în piele tare și cu copci fl. 10.

Orologeriū, crudo fl. 2.80, legatu în piele fl. 3.80.

Apostoleriū, folio, crudo fl. 4.40, legatu în piele și cu margini aurite fl. 6.40.

A apărutu de sub tipariți **Ocotolchulū celū micū** ediți. III. Blașiū 1892 și se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatu cu prețulu de 80 cr. v. a., legatu cu călcăiu de pânză cu 95 cr. v. a. Legatu dimpreună cu **Pentecostariulū** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Gestiuni din dreptul și istoria biserice romānesci unite, studiu apologeticu din incidentulū invectivelorū „Gazetei Transilvaniei” și dlui Nic. Densușanu asupra Mitropolitulū Vancea și a bisericei unite. Partea I. Oplu constă din 17 cōle=272 pagine formatu octavū, prețulu trimisū franco 80 cr. și se pôte procura dela tipografia seminarială.

Liturgieriū, crudo 2 fl. 20cr., legatu în piele 3 fl. 20 cr.

Decretele Conciliului, provincialu primu edițiunea a II-a broș. 80 cr.

Decretele Conciliului provincialu alu doilea, edițiunea a II-a broș. 65 cr.

Istoria universală bisericească de Dr. A. Grama. Blașiū 1881 broș. 3 fl.

Istoria particulară a bisericei unite de Dr. A. Grama broș. 1 fl. 50 cr.

Întroducere în s. Scripturā de Dr. Victorū Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă I fl. 50 cr.

Pregătire la mōrte, adecă considerațiunū asupra maximelorū eterne folositoare tuturor pentru meditare și preoților spre a predica, de **Alfonsū Maria de Liguori** Doctorū alu Bisericei. În versiune romānescă de Membrii societății de lectură Inocențiu M. Clain. Blașiū 1893. Tipografia Seminariului archidieceșanū. Oplu are 425 p. În 8° micu. Prețulu 80 cr. Editura societății.

Testamentul și Literele fundamentale ale fericitului Archiepiscopū și Mitropolitū gr. cat. de Alba-Iulia și Făgărașū **Dr. Ioanū Vancea de Buteasa.** Blașiū 1892. Tipografia Seminariului gr. cat. din Blașiū. Se află de vîndare la Administrația „Unirii”. Prețulu: 10 cr., cu partū postalū 15 cr.

James L. Hughes, Greșelile învățătorilor. În romānescu de **Vasile Goldișū** profesorū. Editura Ciurcu. Brașovū. Prețulu 50 cr.

¹⁾ În Nr. 12 din erore s'a tipariți prețulu fl. 2.50 și 3.50.

Economie.

Laptele acru ca medicament. Ziarul „Deutsche Lehrer-Zeitung” recomandă ca medicament probat în contra deselor înveninării de sânge laptele acru. Folosirea medicamentului stă în aceea, că partea atacată a corpului o ținem în lapte acru ori în jintuclă; după ce acestea se încăldesc de ferbințela corpului, le renoim de 2—3 ori. Acest mijloc se practică în Germania și în contra mușcăturilor de șerpi, când însă înainte de toate trebuie storsă rana cauzată prin mușcătură. Amintitul diariu aduce și casuri de vindecare prin acest medicament. Aname o învățătoare din Berlin s'a înțepat cu péna de scris sub unghie, din care causă i-s'a inflamată degetul; aplicându-i cura de lapte acru în curând s'a mântuit de ori ce pericol. Un domn vulnerat la deget cu un capet de lemn (chibrit), umflându-i-se în scurtă timp întreg brațul, a mers la o lăptărie, unde ținând brațul inflamă în decurs de două ore în un vas cu lapte acru, care s'a renoit de trei ori, s'a vindecat deplin.

Margarinul. La noi abia este cunoscut după nume margarinul, pe când în orașele mari din apus el este un articol de consum destul de important, suplinind locul untului. Invenția lui se ascrie chimistului francez Mège Mouries, care a experimentat, că dacă se subtrage unei vaci cu lapte nutremintul cu totul, ea tot va da încă lapte, și în laptele acesta se va afla o cantitate orecare de grăsime. După ce grăsimea acesta din nutreț nu a putut să provină, căci s'a subtras, numitul chimist a venit la idea, ca grăsimea laptelui își are sorginea în grăsimea adunată în corpul animalului, care în lipsa nutrețului din afară servește spre susținerea organismului animalic. Aname o parte a grăsimii adunate în corp (stearinul) servește la procesul respirației, pe când altă parte (oleo-margarinul) la influința pepsinului secretat prin glandulele ugerului se preface în o grăsime untosă. Imitându-se pe cale experimentală procesul, ce se petrece în organismul animalic, s'a obținut o materie untosă numită margarin. Spre scopul acesta se ia grăsimea mai ales de pe rărunchii de vită, se spală bine, se pisază cu o mașină, se topește la o temperatură de 45—50° C. amestecându-se cu fosfat de calciu și acid muriatic. În urma topirii părțile teșeturei celuloze se așază la fundul vasului, pe când grăsimea ca și un strat de oleu se ridică la suprafață. Apoi prin străcurare se alege stearinul de oleu. Stearinul se folosește la fabricarea luminilor, era din oleu mestecat cu 10—20 părți smântină, lapte și puțină apă se produce untul artificial sau margarinul, care se spală bine, se sară, se

colorază și se aduce în comerț. Dacă s'a folosită grăsime bună la fabricarea margarinului și s'a curățit de ajuns, el nu se poate excepționa din punct de vedere sanitar, și fiind el cu mult mai ieftin decât untul natural, oamenii săraci îl pot întrebuința în locul untului de vacă.

Revista comercială a săptămănei.

Timpul secerișului se apropie, și prețul bucatelor e de tot scăzut și după seceriș va scăde și mai tare. Această împrejurare insufică de pe acum grijă agricultorilor, cari din bucate voesc să facă bani pentru suportarea numărărilor cheltueli. Concurență esportului nostru de bucate îl fac mai ales Rusia și România, apoi India orientală și America.

La noi recolta preste tot se va pute califica de mijlocie. Ce privește grăul, recolta între împrejurările normale se consideră de mijlocie, când pe un juger cataral se producă 7—8 m. m. Din raportul ministerului de agricultură recolta bună ar fi numai în 6 comitate, mai bună decât de mijlocie în 7 comitate, de mijlocie în 12 comitate, era mai slabă decât de mijlocie în 38 comitate. Teritoriul cultivat cu grău se calculează la 5,600.000 jug. cat., de pe cari se așteptă cam 37—38 milioane m. m., pe când în anul trecut s'au produs preste 43 milioane m. m. Daune au cauzat pua acum în grău rugina, insectele și tempestatile. Secara atât cu privire la calitate, cât și cu privire la cantitate promise a fi mai rentabilă decât grăul. S'au cultivat cu seacă cam 2,300.000 jug. cat., cari vor da cam 15—16 milioane hectolitre. Ovăsul a fost atacat de insecta lema melanopus, cu toate acestea promise o recolta mijlocie, anume cam 5—6 m. m. pe jug. cat. S'au cultivat cu ovăș cam 1,700.000 jug. cat., cari vor produce cam 10 milioane m. m. Mai bine îl priesce ovășul în părțile Ardelene și în drepta Dunării. Cucuruzul în unele ținuturi, neputându-se săpa din cauza ploilor, e plin de buruună și a început a se îngălbi. Nutrețul e mai slab decât în anul trecut; pe multe locuri ierba e rară și din cauza ploilor dese nu se poate cosi. Strugurii preste tot sunt frumoși și destui, stropirea de timpuri a împedat lățirea peronosporii. Pome încă sunt, deși grindina și vânturile au stricat multe.

Tirgulu de bucate din Budapesta continuă a fi slab. Bucate se aduc puține și nici acestea nu se plătesc. Grăul s'a vândut m. m. cu fl. 6.80—7.20 după calitate. Secară s'a vândut în decursul săptămănei cam 5000 m. m. plăindu-se m. m. cu fl. 4.90—5.40 după calitate. Ovășul a fost mai cerat plăindu-se cu fl. 6.60—6.70 m. m. Cucuruzul s'a plătit cu fl. 4.81—4.85 m. m.

Tirgulu de rimători din Steinbruch încă e în stagnare; se plătesc pentru rimători unguresci aleși grei de 320—380 kg. 45—45 1/2 cr., bătrani mai grei de 300 kg. 43—44 cr., marfă țărănească 43—44 1/2 cr., sârbesci 40—45 cr. la kg. curat.

Bursa de Budapesta.

Din 12 Iunie st. n. 1894.

Renta de aur ung. 4%	120.60
„ „ corone r. ung.	95.—
Imprumutul căilor ferate ung.	124.—
Amortisarea detoriei căilor ferate de Ostă ung. (1-ma emisiune)	127.—
Amortisarea detoriei căilor ferate de Ostă ung. (2-a emisiune)	101.75
Bonuri rurale ung.	95.25
„ „ urbariale ung.	—
Obligățiunile desp. regalilor	100.—
Imprumut cu premiu ung.	149.50
Losuri pentru regularea Tisei	142.25
Renta de hârtie austriacă	98.30
„ „ argint austriacă	98.25
„ „ aur austriacă	120.50
Losurile austr. din 1860.	158.—
„ Viena	175.50
Acțiunile bancii austro-ungare	995.—
„ „ de credit ung.	443.75
„ „ „ austr.	350.20
Obligățiunile cu câștig ale băncii ipot. ung.	127.50
Scrisuri fonciare ale institut. de cred. și economii „Albina”.	101.25
Galben împărătesc	5.89
Napoleon-d'or	9.94
Mărci 100 imp. germane	61.30
Londra 10 Livres sterlingi	125.15

Editor și redactor răspundător:

Dr. Victor Szmigelski.

Anunț. (16) 2—2

Aducem la cunoștința P. T. Publică, că în prăvălia noastră se pot procura diferite rollete de lemn jaguard, Rips, Damast și Jalousii noi moderne în ori care mărime. Tote aceste se pot procura și complete, gătite spre ale folosi îndată.

Tot în prăvălia noastră se pot procura tot felul de lucruri de tapiserie, precum scaune, fotele, matrașuri și altele, cari le pregătim la comanda P. T. Publică din stoffe sau piele umplându-le cu per de cal (Rosshaar) sau cu ierba de mare (Seegras).

Cu totă stima

Diracțiunea

Reuniunii de consum asociare în Blăș.

Cu deosebită stimă cutez a încunoscința pre Veneratul Cleru greco-catolic, că precum și până acum iaș asupra-mi gătirea de

iconostase, amvone, altare

și alte obiecte de ale instruirii interne a bisericelor, în ce privește lucrul de măsari și de sculptură, de colorare respective de marmorisare și de prevedere cu icone sante, dimpreună cu așezarea acelor obiecte în fața locului, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescou cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericile greco-catolice au câștigat recunoscere deosebită, și toate mă îndreptătesc la sperarea, că Veneratul Cleru mă va împărtăși ocașionalmente de prețuită-i încredere. Silința mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca și de aci înainte să merită renumele cel bunu, care mi-l'am câștigat până acum.

Prin tariful de zone dispărându departările, prin această capacitatea de concurență mi-s'a mărit.

Rugându-mă pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ianuariu 1892

cu deosebită stimă

Carol Müller,

auritor și fabric. de recuis. bisericesci.

(6) 18—52